

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye a „Turisztikai politikáról és a köz- és magánszféra együttműködéséről”

(2005/C 74/02)

2004. január 29-én, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság elhatározta, hogy saját belső eljárási rendjének 29. §. (2)-ben foglaltak értelmében, véleményt bocsát ki az alábbi témában: „Turisztika politika és a köz- és magánszektor együttműködése”.

Az „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szakosított szekció, amely a tárgyi bizottsági munka előkészítésének felelőse, a véleményét elfogadta 2004. július 14-én. (A téma előadója: J. MENDOZA).

A 2004. szeptember 15-én és 16-án megtartott 411. Plenáris ülésén (szeptember 15-i tanácskozás), az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a jelen véleményt 148 igen szavazattal, 1 ellenében és 3 tartózkodás mellett elfogadta.

1. Bevezetés

1.1 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak az európai szintű turisztikai szektort illető kötelezettségvállalásai keretében, az EGSZB plenáris ülése 2003. október 29-én jóváhagyta véleményét „A mindenki számára elérhető és szociálisan fenntartható turizmus” címmel.

1.1.1 Ez a vélemény ezt követően a 2003-ban megtartott Európai Turisztikai Fórumon került bemutatásra, hozzájárulva ezzel a turizmus fejlesztéséhez általában különös tekintettel az hozzáférhető turizmusra, a „mozgásszerűlték európai éve” keretében.

1.2 A vélemény általános elemzést, elveket és javaslatokat fogalmaz meg annak érdekében, hogy a turisztikai szektor és annak számos különböző formájának jövője meghatározható legyen. Tíz lényeges szempont került kiválasztásra, melyek mindegyikére vonatkozólag tíz-tíz kezdeményezésre tettek javaslatot, összesen tehát rendelkezésre állt 100 gyakorlati kezdeményezés, melynek célja egészében véve, vagy külön-külön, a fenntartható és hozzáférhető turizmus létrehozása a XXI. században.

1.3 Míg ezek a célok hivatkozási alapul kerültek rögzítésre, az EGSZB a „turisztikai politikáról és a köz- és magánszektor közti együttműködésről” szóló jelen véleményben olyan lépésekre és intézkedésekre tesz javaslatot, amelyek segítségével ezek a célkitűzések megvalósíthatók és a gyakorlatban kivitelezhetők. Ezenkívül elemezni kívánja a megvalósításért felelős alanyokat, szektorokat, szervezeteket, egységeket és intézményeket, mind a saját és egyéni hatáskörük és felelősségük tekintetében, mind pedig a többi érintett szereplővel való együttműködésükben.

1.4 Ennek a véleménynek az a célja, hogy a közszféra és a magánszektor számára együttműködési módszereket elemezzon és javasoljon, különösen a közigazgatási szervek, magánvállalatok és üzleti szervezeteik között, érintve természetesen azokat a szempontokat is, amelyek a turisztikai szektor más szereplőit is bevonják: a dolgozókat és szakszervezeteiket, fogyasztói szervezeteket, stb. Valójában arról van szó, hogy minden szereplőt felelőssé kell tenni saját hatáskörén belül, és ugyanakkor meg kell találni azokat a mechanizmusokat és eszközöket, amelyek segítségével a közös tevékenységek a turisztikai gazdálkodás és politika résztvevőivel koordinálhatók, a szektor versenyképességének és fenntarthatóságának javítása érdekében.

1.5 Az is tudni kell, hogy, még ha a turizmus jelentősége és fejlődésének üteme erősen változik is egyik európai országról a másikra, a közszféra/magánszektor közti együttműködés mindenképpen a szektor minőségét, fenntarthatóságát és versenyképességét javítja.

1.6 A Sevilleben (Spanyolország) 2004. április 15-én tartott közmeghallgatás még világosabban bizonyította, hogy számos sikeres és értékes kísérletet tettek a közszféra/magánszektor közti együttműködésre, és kiderült az is, hogy feltétlenül szükséges ebben az irányban elindulni, ha a turisztikai szektor minőségét, a fenntarthatóságát és versenyképességét illetően haladást akarunk elérni. Ezekre a célkitűzésekre még nagyobb hangsúlyt kell fektetni a kibővített Európában, melyben a turisztikai tevékenység kulcsfontosságú szerepet fog játszani.

2. A turisztikai szektor szereplőinek és szektorainak meghatározása: állami szektor és magánszektor

2.1 Ennek a véleménynek nem célja sem az állami, sem a magánszektor meghatározása, sem pontos behatárolása. Csupán tájékoztató jelleggel és az elemzés fókuszának meghatározása érdekében írja le a két szektort egyszerű és tárgyilagos módon, hogy megismerje helyzetüket a turisztikai szektorban létrejövő együttműködésük érdekében.

2.2 Az állami szektor számos közigazgatási szintből áll (helyi, regionális, nemzeti és nemzetközi), továbbá olyan szervekből és intézményekből, amelyek többnyire ezektől a szintektől függenek, finanszírozásuk pedig az adóbevételekből, vagy díjakból történik. Következésképpen intézmények egész sorát érinti, például szakképzési és promóciós szervezet, beleértve magán- vagy vegyesvállalatokat is, amelyek azonban jól meghatározott hatáskörökkel rendelkeznek. A társadalomban játszott szerepüket pontosan körvonalazott szabályok határozzák meg és céljuk a közjó előmozdítása. Itt kell megemlíteni a piacon jelenlevő olyan állami vállalatok tapasztalatait, mint a Paradoroké Spanyolországban és a Pousadáké Portugáliában (az állam által működtetett hotelek vidéki turisztikai vonzáskörzetekben és történelmi településeken). Az állami szektor nyújtja általában azokat az alapvető szolgáltatásokat, amelyeket felhasználva a vállalatok fejlődhetnek.

2.2.1 Különösen szükséges megemlíteni a tájékoztatással és a turizmus promóciójával megbízott szervezetet, mivel ez az a terület, ahol az együttműködés nélkülözhetetlen a közös célok és lépések meghatározása érdekében.

2.2.2 Az állami szektorban, a közszféra/magánszektor közti együttműködő különböző formái a tevékenységek számára új finanszírozási csatornákat képesek megnyitni, különösen, ami a promóciót, az infrastruktúra fejlesztését, a minőség javítását illeti, egyéb beavatkozási lehetőségek mellett.

2.3 A maga részéről, a magánszektor a legkülönbözőbb jogi formájú vállalatok, szövetkezetek, vagy egyszemélyes cégek mellett szociális partnerekből, szakszervezetekből, vállalati szövetségekből, és állampolgárokból áll, akik mint fogyasztó mind közvetlenül érdekeltek a társadalom jólétében. Érdekeik és céljaik elsősorban személyesek és egyéni, de társadalmi jellegűek is, amennyiben tevékenységük közvetlenül, vagy közvetve kihat az egész társadalomra, amelyért felelősek, mind cselekedeteik, mind mulasztásaik révén.

2.3.1 Alá kell húzni, hogy a vállalatok méretük szerint oszthatók is: nagyvállalatok, mikro-vállalkozások, kis és közepes vállalkozások (KKV-k). Úgy tűnik, hogy a vállalati méret jelentős szerepet játszik, az együttműködés területének meghatározásában, és úgy tűnik a KKV-k sokkal inkább érdekeltek az együttműködésben, talán azért, mert nagyobb függőségüknek köszönhetően több támogatásra van szükségük a céljaik eléréséhez. Tevékenységi körük is fontos tényező lehet, mert a helyi és a regionális vállalatok sokkal szívesebben kooperálnak, mint a nagy multik, akik általában kevésbé rugalmasak is, mert szerkezetük centralizált és vezetői rendszereik uniformizáltak, továbbá érdekeik a változatosabbak és megoszlanak több turisztikai helyszínen, vagy célpont között.

2.3.2 A gazdaság és társadalmi szereplők az általuk képviselt társadalmi csoportok szerint lehet oszthatók, például munkaadókra és dolgozókra. Világos, hogy szövetségeik alapvető jelentőségűek az állami és magánszektor közötti partnerségi kapcsolat kialakításában. Végülis, amikor lényegileg magánérdekeket képviselnek, közös érdekeik nagyon közel állnak az állami érdekekhez, ennélfogva könnyebben koordinálhatók. Képviselőik szakértelme kulcsfontosságú tényező lehet a partnerkapcsolat létesítésében.

2.3.3 A szociális szektor számos, különböző típusú szövetséget, egyesületet és magánszervezetet tömörít, amelyek a társadalmi és gazdasági szereplőkhöz hasonlóan a magán- és a közérdeket védik. Ezek magukban foglalnak fogyasztói szövetségeket, környezetvédelmi szervezeteket, területi társulásokat. Általában jó partnerek a turisztikai szektorban bevezetett projektek szempontjából, és néha képesek a többi szereplőt is összefogni.

2.3.4 Bár nem tartozik kifejezetten a jelen vélemény tárgyához, úgy értékeltük, hogy lehetővé léteznek egyéb lehetséges és kívánatos együttműködési formák az állami szektor különböző szintű intézményei között egyrészt, másrészt a különböző típusú vállalatok között, akár vertikális, akár horizontális együttműködésről legyen is szó.

3. A jelenlegi helyzet

3.1 Az állami és a magánszektor közti kapcsolatok jelenlegi választéka *négy nagy, átfogó forgatókönyv* köré csoportosul, amelyek egymással nehezen egyeztethetők össze, de jól jelzik a tendenciákat.

3.1.1 **Antagonizmus (szembenállás).** Ez a forgatókönyv a két szektor egymással ellentétes viszonyán alapul, az egyik úgy értékeli a másikat, vagy azt gondolja a másiról, hogy ellenlábasa vagy ellensége céljainak és érdekeinek. A magánszektor gyakran úgy értékeli, hogy az állami szektor akadályozza gazdaságossági célkitűzéseit, azáltal, hogy nem bocsátja megfelelően rendelkezésére azokat az infrastruktúrákat, amelyek lehetővé teszik a számára, hogy tevékenységét megfelelően fejlessze, mivel a turisták, vagy a turisztikai vállalatok részére nyújtott állami szolgáltatások nincsenek, vagy rossz minőségűek. Más esetben, a vállalatok a közgazdaságban csak adószedőket látnak, akik azt a szektort igyekeznek kiszigerelni, ahol úgy is nagy az árverseny, akik eltorzítják a piaci versenyt azzokkal az országokkal, régiókkal, vagy területekkel szemben, ahol eltérő az adózási rendszer. Ebből következően a vállalatok követelik a turizmusra alkalmazott adómértékek harmonizálását, például a hozzáadott-érték adót. Végül, a magánszektor az a benyomása, hogy harcolnia kell az állami szektor ellen, amely inkább csökkenti, mint növeli a szektor versenyképességét.

3.1.1.1 Ebben a potenciális szembenállási helyzetben a közgazdaság úgy tekintheti a turisztikai magánszekort, mint problémák és akadályok forrását, amely torzítja a társadalmi közjóhoz kapcsolódó közérdekű céljaikat, a természeti erőforrások védelmét és fenntarthatóságát, a társadalmi összetartást és a vállalatok felelősségét a helyi lakosság irányában.

3.1.1.2 A médián keresztül a társadalomba többé-kevésbé tudomást szerez erről a feszültségről valamint a az ezekből következő belső vagy külső rivalizálásról, amely konfliktus helyzetet teremt és a kölcsönös vádaskodás légkörét, ami hátrányos mind a magánszektor, mind pedig az államinak céljai elérésében.

3.1.1.3 Nyilvánvaló, hogy ez a forgatókönyv nem a legalkalmasabb a versenyképes turizmus és a társadalom, a gazdaság, a környezetvédelem fenntartható fejlődése számára, nézzük akár a fogyasztó, a helyi lakosság, vagy a vállalatok szempontjából, amelyek a turisztikai szektor potenciálját kihasználva próbálnak meg gazdagodni és a megszerzett vagyont elosztani.

3.1.2 Egymás mellett élés. Ebben a forgatókönyvben, a közigazgatási szervek és a magánvállalatok egymást kölcsönösen elviselik, autonóm módon dolgoznak saját céljaik megvalósításán, tisztelik egymás hatáskörét, teljesítik jogi és társadalmi kötelezettségeiket, és tiszteletben tartják a turisztikai szektor többi szereplőjének jogait. Ez a forgatókönyv a kölcsönös tolerancián alapul, amely, bár az előzőnél kívánatosabb, világos, hogy nem elégséges a turizmusnak ahhoz a fenntartható fejlődéséhez, amelyet a XXI. században megfelelőnek tartunk. Ez a forgatókönyv elég gyakori olyan helyeken, ahol a turizmus nem főtevékenység, hanem csak kiegészíti a más tevékenységekből származó jövedelmeket, vagy olyan városokban és falvakban, amelyek szerteágazó gazdasági életében a turizmus a helyi gazdasági tevékenységnek csak kis százalékát képviseli.

3.1.3 Koordináció. Ezt a forgatókönyvet a turisztikai szektor különböző állami és magán szereplői politikájának, stratégiájának és tevékenységeinek bizonyos szintű koordinálása jellemzi, melyben minden szereplőnek megvan a saját célja, de felismeri, hogy a két szektor közötti összetartás és információcsere mindenképpen jobb eredmények elérését teszi lehetővé a célok megvalósításában, és ez a társadalomnak is hasznára válik. A forgatókönyv fő eszközei az információ és a kommunikáció a turisztikai szektor különböző szereplői között, mind a politika, mind a konkrét intézkedések szintjén. A kommunikációt létre lehet hozni közös tevékenységek segítségével, ilyen a munkacsoportok, fórumok, információcsere-összejövetelek szervezése, stb. Ez a közszféra/magánszektor közti együttműködés magasabb fokát kívánja meg és szerintünk elősegíti a turizmus fenntartható gazdasági, társadalmi és környezetvédelmi fejlődését. Általában, ezt a forgatókönyvet olyan szituációkban, vagy olyan tipikus turisztikai helyszíneken lehet megtalálni, ahol a turizmus nagymértékben fejlődik, és ahol a köz- és magánszféra szereplői tudatában vannak a turizmus jelentőségének saját közösségük szempontjából.

3.1.4 Kooperáció. Ebben a forgatókönyvben is, mind az állami, mind a magánintézményeknek megvannak a saját céljaik, de elfogadnak közös célokat is mind a tevékenységek, mind a stratégiák, mind pedig a politikák szintjén. Ez a forgatókönyv következetes célkitűzéseket követel és a turisztikai tevékenységről kialakult részletes jövőkép meglétét, amelyeket egyáltalán nem könnyű megvalósítani akkor, amikor a fenntartható gazdasági, társadalmi és környezetvédelmi fejlődési kritériumokat minden pillanatban szem előtt kell tartani, akár rövid-, akár közép- vagy hosszútávú tervezésről legyen szó. Véleményünk szerint ez a legjobb forgatókönyv, ebbe az irányba kell tendálnia a fenntartható turizmus új koncepciójának, ha turizmus túlélését akarjuk, azt, hogy hasznot hajtó iparág legyen gazdasági, társadalmi és környezetvédelmi szinten egyaránt.

3.1.4.1 A kooperációt számos eszköz támogatja: a vegyes vállalatok, turisztikai szervezetek, alapítványok, közös működtetésű intézmények, tanácsok, partnerkapcsolatok, stb. Azonban mindenképpen szükség van a tapasztalatcserékre, a szakértelem, a vállalati hosszútávú beruházási tervek egyeztetésére, mivel ezek a kooperáció és az erőfeszítések optimalizálásának a kulcsfontosságú elemei. Fontos kiemelni, hogy ez a fajta együttműködés a helyi szinten a leghatékonyabb, ahol köz- és magánérdekek a legkonkrétabb és legközvetlenebb formákban esnek egybe. A helyi szinten lehet megteremteni a megfelelő környezetet ahhoz, hogy a turizmus legyen a helyi fejlődés motorja, a minőségi munkát igénylő és szociálisan fenntartható munkahelyek megteremtője.

3.1.4.2 Ez a fajta kooperáció gyakran valósul meg úgy, hogy a közszféra és a magánszektor közösen hoznak létre turisztikai termékeket. Az ilyen jellegű kooperáció keretében létrehozott termékek nagy sikerre tarthatnak számot.

3.2 A jelenlegi helyzet elemzéséből kiderül, hogy a fenti négy forgatókönyvet a mindennapi életből szűrték le, néha megtalálhatók tiszta formában is, de a leggyakrabban keverten fordulnak elő, így azután a köztes változatok nagy számban jönnek létre. A kooperáció megvalósítható és kívánatos cél mind az európai, mind a világ turisztikai szektora számára, mivel javítja a turisztikai ipar versenyképességét és fenntarthatóságát. Ugyanakkor el kell ismerni, és támogatni kell a turisztikai szektor jó gyakorlatát mind Európában, mind az egész világon, melyek közül egyeseket az állami szektor kezdeményezett, és sok mást a magánszektor dolgozott ki és vezetett be.

3.3 Általános jelleggel azt lehet mondani, hogy a turisztikai célpontok és tevékenységek vonatkozásában a közszféra és a magánszektor közti kooperáció alapvetően javítja a minőséget, a fejlődés tervezhetőségét, a válsághelyzetekre és számos más helyzetre adott válaszokat, esetükben az akciók hatékonysága és gazdaságossága nagymértékben megnőtt a tevékenység, vagy a célpontok versenyképessé válása révén.

3.3.1 Ezzel szemben, a konfliktushelyzetek, a koordinátlanság, vagy egész egyszerűen a tájékozatlanság, melyek tudatos, vagy tudat alatti formáival elég gyakran lehet találkozni, csak elmérgesítik a problémákat, késleltetik a megoldásokat, csökkentik a versenyképességet és a gazdaságosságot.

3.3.2 Számos tanulmány mutatja ki és igazolja, hogy az átlag turista meggyőződése szerint, az utazása, vagy nyaralása közben nyújtott szolgáltatások minősége 50 %-ban függ az állami szervek szolgáltatásaitól, és 50 %-ban attól, amit a magánszektortól, főleg vállalatoktól kap az alkalmazottaikon keresztül. Számos tanulmány vizsgálta Calviában és más spanyol önkormányzatokban a turisták által érzékelt minőségi mutatókat, mérte és súlyozta azokat annak érdekében, hogy a teljes termék összképére minőségi értékelési végeredményt kapjon a turisztikai kiváló minősítés odaítéléséhez.

3.4 Jól esik azt látni, hogy a fejlődés előrehaladtával inkább a kooperáció irányában mozdulnak el a dolgok, mint a szembenállás felé, amely pedig a turisztikai ipar beindulásakor, a dinamikus növekedés korszakában sokkal általánosabb volt, amikor a tengerpart legjobb fűrdőhelyeinek, vagy a vidéknek a fejlesztése nem ismert határokat. Ebben a korban, a profit rövidtávú hajhászása a fenntarthatóság egyéb szempontjai elé került, s a közszféra mindezt képtelen volt figyelembe venni, a stratégiájába integrálni és a magánszektortal együttműködve továbbfejleszteni.

3.4.1 Azt mondhatjuk, hogy a társadalom tudatára ébredt a feltételeknek és a hosszútávú korlátoknak, különösen annak, ami a természeti erőforrások védelmét illeti, és a turizmus megközelítése ma sokkal inkább összeegyeztethető a közérdekkel, mint volt a múltban.

4. A közszféra/magánszektor közti együttműködés jelenlegi céljai

4.1 Általános jelleggel, minden együttműködésnek olyan célokat kell erősíteni és magáévá tennie, amelyek mindegyik félnek a feladatát és stratégiáját képezik, a társadalom jólétét szolgáló akciók tervezéséhez tartoznak, ma és a jövőben egyaránt. Mindegyik félnek hoznia kell a saját célkitűzéseit, az egyénieket és a kollektívokat, és ügyelnie kell, hogy ezeket partnerei céljaival összegeztesse.

4.2 Különböző *célkitűzés-típusokat* különböztethetünk meg a turisztikai kooperáció szintjén.

4.2.1 **Szektorszintű célok.** Amint azt már többször és különböző módon hangsúlyoztuk, a turisztikai ipar stratégiai fontosságú szektor, amely számos olyan célkitűzés megvalósítására alkalmas, amelyet maga az Európai Unió is a szívében visel, és meg kíván valósítani politikájában, hogy egy jobb Európát építsen fel a mai kor és a jövő nemzedékei számára.

4.2.1.1 Mivel közvetlenül hat ki az őt körülvevő gazdasági, társadalmi és környezetvédelmi feltételekre, a turisztika fejlődése az európai polgárok életminősége javításának kivételes eszköze lehet és kell is lennie, de hogy ezt a potenciált garantáltan hosszú távon fenn lehessen tartani, a turizmusnak a fenntarthatóság bizonyos követelményeit ki kell elégítenie, s e követelményeket tiszteletben kell tartania minden érintett alkalmazottnak, közintézményeknek és magáncégeknél, a vállalatoknak és fogyasztóknak egyaránt. A közszféra/magánszektor közti kooperáció alapvető céljának a turisztikai ipar hosszútávú versenyképességének és túlélésének lehet és kell lennie.

4.2.1.2 Különösen ki kell emelni, hogy a közszféra/magánszektor közti együttműködés igen hatékonyan bizonyult a helyzetek megoldására a turizmus hanyatlásának, ill. válságainak idején, főleg a klasszikus turisztikai központokban, amelyek veszélyben érezték gazdasági értékteremtő potenciáljukat. Az összes szereplő összehangolt fellépése feltétlenül szükséges ahhoz, hogy a meghozott intézkedések hatékonyabbak és érzékelhetőbbek legyenek.

4.2.1.3 Nyilvánvaló, hogy olyan válsághelyzetekben, mint amilyen, pl. New-York-ban a szeptember 11-i volt, vagy nemrég, március 11-e Madridban, fel kell szólítani valamennyi döntéshozót és a helyszíni intézkedések meghozatalában illetékes állami és magánszereplőt, hogy egyesült erővel lépjenek fel a tragédiák turizmusra gyakorolt negatív hatásának kivédése érdekében.

4.2.1.4 Az egyik terület, ahol a szektoron belüli szövetkezés és a közszféra/magánszektor együttműködése hatékonyan bizonyulhat, a közlekedés/szállítás, ahol az olcsó, „fapados” légitársaságok elszaporodása kétségtelenül hozzájárult a fuvarköltségek általános csökkentéséhez. A közszféra/magánszektor együttműködésével kellene megvédeni az ilyen fajta termékek szolgáltatásának minőségét, a munkahelyeket és a munkahelyi biztonságot.

4.2.1.5 Ha egy adott szektorban az ott dolgozók szakképzése minden tevékenység nyilvánvaló célja, ez sokkal inkább igaz a turizmus esetében, mivel benne az emberi kapcsolatok

összetevő sokkal nagyobb fontosságot kap. A közszféra/magánszektor közti kooperáció e tekintetben igen nagy fontosságú, mert mindkét szektornak alapvető érdeke, az alkalmazottaik szakképzésének és szakértelmének javítása.

4.2.2 **Társadalmi célok.** Lehetetlen a közszféra/magánszektor közti együttműködés céljait kitzúzni anélkül, hogy számításba ne vennénk azokat a társadalmi célokat, amelyeknek benne kell lenniük minden emberi tevékenységben. Pontosabban, a helyi fejlesztés és a munkahelyek teremtése a turizmus olyan alapvető célja, amelyet a szektoron belüli együttműködésnél figyelembe kell venni.

4.2.2.1 Az a tény, hogy a turizmus egy olyan gazdasági tevékenység, amely a személyeknek nyújtott szolgáltatáson alapul maga után vonja új munkahelyek teremtését, ugyanakkor a minőségi és fenntartható turizmus csak minőségi munkahelyek teremtésével tartható fenn.

4.2.2.2 A turistaközpontokban élő helyi közösségek életminőségének javítása kétségtelenül a közszféra/magánszektor közti kielégítő együttműködés egyik célja kell, hogy legyen. Számos európai régió érzi majd a közös mezőgazdasági politika jelenlegi és jövőbeni változásainak hatását, és alkalmazkodniuk kell ezekhez a változásokhoz. A falusi turizmus előmozdítása révén például össze lehetne hangolni a hagyományos tevékenység fenntartását egy új tevékenységgel – a turizmussal – amely jövedelmezőbbé tenné a mezőgazdasági munkát. Hasonlóképpen kellene figyelembe venni a turizmus felvirágoztatásának lehetőségeit az ipar, a bányászat vagy a hasonló tevékenységek szerkezetátalakítása által érintett zónákban. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságot felkéri, hogy alkosson saját kezdeményezésű véleményt, amelyben ezt az alternatívát mélyrehatóan vizsgálja az érintett régiók számára.

4.2.2.3 A kulturális, archeológiai és műemléki építészeti örökség védelme talán az egyik társadalmi jellegű cél, amelyet a közszféra/magánszektor közti együttműködés a legjobban szolgálhat, amint ez a *Red de Paradores de España* és a portugál *Pousadas* esetéből látható, ahol a projektek lehetővé tették számos műemlék renoválását és a turisztika céljaira történő hasznosítását, és a környezet számára is letagadhatatlan hasznot hajtottak. Így lehet összekötni az állami tulajdonban levő közhasznú javak fenntartását azzal a céllal, hogy ezek értéke kifejezésre jusson és hasznosítható legyen. Ugyanezt lehet elmondani a vidéki táj szépségeiről, amelyet számos kis- és középvállalat úgy tekint, mint üzleti lehetőséget. A munkákat persze nem kell feltétlenül állami vállalatokra bízni; számos példa bizonyítja, hogy palotákat és műemlékeket magánemberek renováltatnak és hasznosítanak, méghozzá gazdaságosan, hála a turizmusnak, amint erre példa volt Sevilleban, a közmeghallgatás keretében szervezett látogatás. Az új Tagállamok Európába integrálása magával hozott gazdag nemzeti örökséggel rendelkező országokat, ezek nemzeti kincseit fel kell újítani, ez új lehetőséget teremt arra, hogy kombinálják a turisztikai tevékenységet és a honi örökség megóvását, és amelyben a közszféra/magánszektor közti együttműködés különböző formái igen fontos szerepet játszhatnak a cél megvalósítása érdekében.

4.2.2.4 A turizmus javára válhat a más szektorokon belüli közszféra/magánszektor közti együttműködés. Így például – mivel a kulturális és turisztikai örökség szerves része a gasztronómia – hatással lesz a jövőben a turisztikai szektorra az a tény, hogy a közszféra/magánszektor közti együttműködésnek köszönhetően javul majd az élelmiszerek minősége és származásuk nyomon követésének módszere.

4.2.2.5 A Turisztikai Világszervezet által néhány évvel ezelőtt jóváhagyott Turizmus Etikai Kódexének általánossá váló alkalmazása ugyancsak jó célkitűzése lehet a közszféra/magánszektor közti együttműködésnek.

4.2.3 **Gazdasági célok.** Általánosan elfogadott tény, hogy a gazdasági szempont a turizmus egyik lényeges dimenziója. Amint azt említettük, a turisztikai ipar megmutatta, hogy a világon szinte mindenütt, de különösen Európában, nem elhanyagolható munkahelyteremtő erővel és gazdagsággal rendelkezik, és ezek még koncentráltabban jelentkeznek a Földközi tenger medencéjének egyes országaiban. A fenntarthatóság nem rövid-, sem közép-, hanem egyenesen hosszútávú célkitűzéseket kíván: a turisztikai termékeket tehát a versenyképesség szem előtt tartásával kell megtervezni, mára és a jövő számára egyaránt, hogy hasznot hajthassanak rövid, közép és hosszú távon, stabil, minőségi és tartós munkahelyeket teremtsenek egész évre. Ennek következtében a turisztikai szektor gazdaságosságának és versenyképességének a kutatása és fenntartása válik az együttműködés közös céljává.

4.2.3.1 Az információs és kommunikációs technológia (ICT) egy újabb terület a turisztikai szektor gazdasági célkitűzései között, amelyben együttműködésre van szükség akkor, ha egyesíteni akarjuk a turisztikai központok célkitűzéseit – melyeket általában az állami szektor képvisel – a turisztikai szolgáltatások értékesítésének gazdasági tevékenységével – melyet normális körülmények között a vállalatok képviselnek. Ha a szektor versenyképessé akar válni, alapvető követelmény, hogy még a külső régiókban is általánosan hozzáférhetőek legyenek a turisztikai információk.

4.2.3.2 Az együttműködés gazdasági céljai között azt a tény is tekintetbe kell venni, hogy a közigazgatásnak be kell avatkoznia egyszer a tisztességtelen verseny elleni intézkedésekkel, másrészt a versenyhelyzetek homogenizálása irányában kell elmozdulnia, például az adómegállapodások kiszűrésére, melyek zavarják a piac átláthatóságát.

4.2.4 **Környezetvédelmi célok.** A turizmus olyan iparág, talán az egyetlen, melynek különlegessége a turisztikai vonzerő, amely számos olyan összetevőből áll, mint a gyönyörködés a természet szépségében, a domborzat és a táj változatossága, a biodiverzitás és mindenekfelett mindezek tiszteletben tartása, melyek lényeges szerepet játszanak a termék minőségében és alkalmasságában, és éppen ezt keresik benne a felhasználók, azaz a turisták. Teljességgel lehetséges és kívánatos, hogy az állami és magánszféra résztvevői egyaránt kooperációs célul tűzzék ki maguk elé azoknak a feltételeknek, körülményeknek a megővését, amelyek a természeti erőforrások tartós fennmaradását, észszerű és fenntartható kihasználását szolgálják, és ezzel garantálják profittermelő képességeiket.

4.2.4.1 A környezetvédelem az egyik további olyan terület, ahol a közszféra/magánszektor közti együttműködés eszköz

lehet a környezeti minőség megővására irányuló célkitűzés megvalósítására. Az olyan nemrég történt események, mint a Prestige katasztrófája, világossá tették, hogy a környezet védelmét mind a közszférának mind a magánszektornak biztosítani kell.

4.3 Végül, a közszféra/magánszektor közti megfelelő együttműködés céljainak minden esetben meg kell felelnie a fenntarthatóság elvének, amely egyrészt a gazdasági, társadalmi és környezetvédelmi hármas dimenziót jelenti, másrészt, a rövid-, közép- és hosszútávú hármas jövőképet, valamint a turisztikai szektor minden szereplőjének részvétele, a fenti célok elérésének kulcsfontosságú és integráns eleme. Az együttműködés alapja a politika és a fenntartható fejlődés érdekében tett intézkedések.

5. A kooperáció elvei és kritériumai

5.1 A turizmus területén a közszféra/magánszektor közti együttműködésnek bizonyos számú *elv* tiszteletben tartásán kell alapulnia.

5.1.1 **A hatáskör elve:** Magától értetődik, hogy egy szilárd és tartós partnerkapcsolat kialakításához a különböző érintett szereplőknek lehetőséget kell biztosítani arra, hogy továbbra is önállóan tevékenykedjenek a – közös megegyezéssel kialakított – saját céljaik érdekében. Hatáskörüket is el kell ismerni, akár kifejezett joghatású okirat formájában, akár meghatalmazással, illetve formális vagy informális képviselő útján.

5.1.2 **A közös felelősségvállalás elve.** A különböző szereplőknek közvetlenül, vagy közvetve érintetteknek, vagy bevontaknak kell lenniük abba a helyzetbe, amely miatt a partnerkapcsolat létrejött.

5.1.3 **A szabadság elve.** Csak akik szabadon döntenek el, hogy aktívan vesznek részt egy partnerkapcsolatban, érzik azt kötelező erejűnek.

5.1.4 **A demokrácia elve.** A döntéshozatalra és a képviselőre vonatkozó szabályoknak nagyon világosaknak kell lenniük, és a részvételi demokrácia elveivel összhangban kell állniuk.

5.2 A célok elérése érdekében, a partnerkapcsolat létesítésének ezen kívül az alábbi *kritériumoknak* kell megfelelniük:

5.2.1 **A célkitűzések konkrét jellege:** A célkitűzések legyenek kifejezetten konkrétak, és lehetőség szerint gazdasági szinten számszerűsíthetők, rögzített időkeretűek és kölcsönös megegyezés eredményei.

5.2.2 **A fontosság.** A kitűzött céloknak közvetlenül, vagy közvetve fontosaknak kell lenniük az összes érintett szereplő számára.

5.2.3 **Az eredmények ellenőrzése.** Lényeges, hogy a szereplők világosan lássák a partnerkapcsolatban való részvételük eredményeit, ellenkező esetben elvesztik érdeklődésüket és kivonulnak.

5.2.4 **Arányosság:** Fontos, hogy az érintett szereplők kötelezettségvállalásának arányosnak kell lenni a kihívás jelentőségével.

6. A társulás és kooperáció eszközei és formái

6.1 A társulás és együttműködés eszközeinek és típusainak leírása előtt meg kell találni az együttműködés ideális szintjét, azaz melyik az a szint, ahol ennek értelme van. Ez magában foglalja annak a helyzetnek az elemzését és meghatározását, amelyben az adott kihívás felmerül, amelyre megoldást kell találni, és ahol az összes szereplő szakértelmét hasznosítani kell. Következésképpen, a környezet helyi lesz, ha a probléma kizárólag helyi jellegű, és ha helyben állnak rendelkezésre azok a hatáskörök és az illetékesség, amelynek a segítségével a megoldásokat meg lehet találni. Ugyanez vonatkozik a regionális és a nemzeti szintre is.

6.2 A másik lényeges jellemvonás legyen a minél nagyobb számú részvétel. Fontos, hogy minden érintett szereplő részt vehessen a megoldás kialakításában, akár eszközökkel, akár információkkal, akár a tevékenységek koordinálásával.

6.3 Konkrétan, a *partnerkapcsolatok* az alábbi *formákat* vehetik fel:

6.3.1 **Informális partnerkapcsolat:** Az érintett szereplők egy informális munkacsoportot, fórumot, vagy bármely hasonló, jogi személyiség nélküli szervezet hoznak létre. A határozatokat egyszerű többséggel hozzák, de sem nem kötelező erejűek, sem a tagok részére semminemű kötelezettséget nem tartalmaznak, kivéve azokat, amelyeket önként vállalnak.

6.3.2 **Formális partnerkapcsolat:** ide tartoznak a konzorciumok, alapítványok, állami szervezetek, egyes szervezetek, egyesületek, szövetségek, stb. Alapszabályaik, alapító okirataik szabják meg az általunk megköthető megállapodásokat és azok végrehajtását.

6.3.3 Annak biztosítása hogy a társadalmi és gazdasági szereplők résztvesznek egy jogszerű, kollektív szerződésen alapuló munkaviszony kialakításában pozitív kihatással bír a turizmus versenyképességére, gazdaságosságára, stabilitására, és társadalmi és gazdasági hatékonyságára. Hasonlóan, a társadalmi és gazdasági élet szereplőit be kell vonni a szociális párbeszédbe, melyben részt vesznek az önkormányzatok és közintézmények is, amennyiben a tárgyalási témák igénylik ezt a háromoldalú tárgyalási formát.

7. A turisztikai résztvevők hálózata: a városok, vállalatvezetők, a konkrét projektek szerepe

7.1 A globalizáció jelenlegi körülményei között, a gazdasági tevékenységet csak a többi szereplővel fenntartott kapcsolat keretei között lehet végezni, ez az elv érvényes a városokra és esetünkben, a turistaközpontokra és a turizmus többi szereplőjére is. A szakértők szerint, hogy az új globális gazdaság területi értelemben a városok hálózatán alapszik, a koordinációja megkönnyítésének érdekében. Bár az első fázisban, a turistaközpontok egymással versengenek a tőke vonzása, az eladások fokozása, valamint nemzetközi arculatuk kibontakoztatása érdekében, – más szavakkal, hogy ők legyenek a legjobbak, a legversenyképesebbek és a legdinamikusabban fejlődők – egy későbbi fázisban rájönnek arra, hogy kapcsolatokat kell létrehozniuk más központokkal a közös promóció és a közös lobbizás érdekében a nemzeti kormányoknál és/vagy a nemzetközi szervezeteknél.

7.2 Egyre nagyobb szükség lesz a világ különböző turista-központjai közti tapasztalatszerésre, ha a fenntartható fejlődés és versenyképesség közös céljainak megvalósításán akarunk dolgozni. Ez tartalmaz egy sor pozitív elemet, köztük azt a lehetőséget, hogy elhárítsuk a stratégiai hibákat, vagy a fenntartható vezetés legjobb eszközeit alkalmazzuk. A hálózatok kiegészítő és alternatív eszköznek bizonyultak a városok, vállalatok és intézmények szervezett képviselői formáinak vonatkozásában. A kommunikációs és információs technológia támogatja a hálózatokat, lehetővé téve számukra, hogy különböző részek között informális, azonnali, értékes kapcsolat jöjjön létre.

7.3 A hálózatok létrehozása nem mindig mentes a problémáktól és a negatív oldalaktól: gyakran érdekelletétek ütközésének színhelye lesz, melyek megnehezítik a kooperációt, és egyes esetekben a hálózat erősebb tagjai húzzák belőle a nagyobb hasznot.

7.4 A vállalkozások esetében csakúgy, mint a városoknál a hálózatok létrehozása hatalmas információs és tapasztalatszereszköz a versenyképesség javításának vonatkozásában, és annak érdekében, hogy nagyobb legyen a súlyuk az állami intézmények szemében.

7.5 A hálózatok köré különféle turisztikai projektek szerveződnek, például az Európai Unió Urban programja, amelynek célja városok hálózatának létrehozása, közös gazdasági társadalmi és városfejlesztési célokon történő munkálkodás érdekében. Ezek a szempontok többnyire magukkal hozzák a tapasztalatszeres-lehetőséget is a fenntartható turizmusról.

8. Példák a közszféra/magánszektor közti sikeres együttműködésre az európai turizmus területén

8.1 A Sevillában 2004. április 15-én tartott közmeghallgatáson elemezték a közszféra/magánszektor közti együttműködés több sikeres példáját. Ezek közül az alábbiakat lehet megemlíteni:

8.1.1 **Turismo de Barcelona:** a kísérletet az 1993-ban a barcelonai kereskedelmi kamara, a városi önkormányzat és a Barcelona Alapítvány által alapított Turismo de Barcelona vállalatra alapozták, célja az volt, hogy új lendületet adjanak a város népszerűsítő tevékenységnek. Az azóta eltelt 10 év alatt a vállalat megerősítette a város és benne a turizmus arculatát. Ez a pozitív fejlődés a kereslet-kínálat alakulásában, a szállodai szobák foglaltsági mutatóinak, valamint más mutatószámok javulásában nyilvánult meg, de a legfontosabb szempont talán az, hogy az intézményes költségvetési támogatás ez alatt az időszám alatt a teljes költségvetés 70 %-áról 20 %-ra esett vissza, a bevételek további részét a vállalat a saját tevékenységével termelte meg a turisztikai szálláshelyek közvetítéséből. Az életre hívott sikeres turisztikai termékek között megemlíthetjük Barcelonai Turistabuszt, a Barcelona Kártyát, a Barcelona Útlevelet és számos más egyebet, a programok közül a Barcelona Convention bureau és a Barcelona Shopping line érdemelnek külön említést. A kísérlet sikerének titka kétségtelenül a turisztikai ipar és a közintézmények közötti szoros együttműködésben van, s ez utóbbiak széles látóköre teremtette meg ezt a szövetséget a barcelonai turizmus javítása érdekében.

8.1.2 ICTE – Intézmény a Spanyol Turizmus Minőségének Javítására: ebben az esetben a kísérlet kezdete visszanyúlik a 90-es évek elejére, amikor a minőség aktív javítására különböző eszközöket hoztak létre. 2000-ben alapították az **Intézményt a Spanyol Turizmus Minőségének Javítására**, válaszul arra a nyilvánvaló fenyegetésre, amelyet a Földközi tenger, a Karib-térség és más turistaközpontok jelentettek a spanyol turisztikai ipar első helye számára. Határozottan az integrált minőségstratégia mellett foglaltak állást, tekintettel arra, hogy össze kellett fogni minden szereplőt, akik részt vesznek a turisztikai tevékenységben. Mindezek a beavatkozások szövetségbe tömörítették az alszektorokhoz kapcsolódó vállalatokat: szállodákat, vendéglőket, utazási irodákat, fuvarozókat, a vidéki turizmust, a golfpályákat, gyógyfürdőket, önkormányzatokat és provinciákat, stb. A jelenlegi helyzetet az jellemzi, hogy több mint 250 vállalat, közigazgatás, autonóm önkormányzat vesz részt a spanyol minőségi turizmus integrált rendszerében, több mint 3 000 turisztikai vállalat kap technikai segítséget és 463 vállalat és egység turisztikai minőségtanúsítását végezték el. Amint az előző esetben is, az ICTE feltételezi a közszféra/magánszektor közti együttműködés akcióinak hatékony modelljét, amely megkereste a turisztikai tevékenység kulcsfontosságú elemét és ezt a minőségben találta meg.

8.1.3 A sevillai közmeghallgatáson ismertetett további kísérletek: a köz- és magánszféra közti együttműködés Andalúziában létrehozott modellje, amely 20 évre nyúlik vissza, és amelynek eredményeként öt szerződést kötöttek az összes termelő szektor – köztük a turisztikai – együttműködéséről. A modell alapja a kooperáció az Andalúz Autonóm Közösség önkormányzata, az Andalúz Munkaadók Szövetsége és a főbb andalúz szakszervezetek, a Munkavállalók Általános Egyesülete (UGT) és Andalúzia Munkabizottságai (CCOO) között, amelynek eredményeként létrejött a turizmushoz elengedhetetlenül szükséges bizalom és stabilitás légköre.

8.2 A helyi politika példjaként, az EGSZB pozitívan ítéli meg Sevilla polgármesterének intézkedését, aki a Sevillában a közszféra/magánszektor közti együttműködés tárgyában megtartott közmeghallgatás keretében egy új felhívást intézett a gazdasági és szociális szereplőkhöz és általában a turisztikai szektorhoz, hogy kössenek paktumot annak biztosítására, hogy minden résztvevőt teljes mértékben vonjanak be a turisztikai politika koncepciójának a saját területén történő megfogalmazásába, kidolgozásába, megtervezésébe, bevezetésébe és kiértékelésébe. Ez a kezdeményezés referencia lehet az egyéb, megvalósítás alatt álló kezdeményezésekkel együtt a különböző nagyságú nagyvárosok és közösségek számára, hogyan élénkítsék helyi szinten az együttműködést.

8.3 A szociális turizmus terén végrehajtott sikeres együttműködési projektekről számtalan olyan példa áll rendelkezésre, amelynek célja a szünidőhöz és a turizmushoz való általános hozzáférés. A nyaralási csekk rendszere, amelyet Franciaországban a Nyaralási Csekk Nemzeti Ügynöksége (ANCV), Magyarországon pedig a Nemzeti Szabadidő-Szövetség vezetett be, egy ilyen példa, továbbá az idősebbek számára kifejlesztett turistaprogramok, amelyeket a portugáliai *Instituto Nacional para o Aproveitamento do Tempo Livre dos Trabalhadores* (nemzeti szervezet a szabadidő minél jobb kihasználására) vezetett be, a brüsszeli ifjúsági szállások támogatása a Francia Közösség

Tanácsa (COCOF) által, továbbá különféle, állami szervezésű képzési programok és segítségnyújtás a turisztikai szervezetek hatáskörébe tartozó üdülési központok – mint például a giovannilei (Olaszország) turistaközpont (CTG) – felújítására.

8.4 Kétségtelenül létezik egész Európában és szerte a világon még számos további sikeres megoldás a köz- és magánszféra közti együttműködést illetően, mint például azok, amelyeket bemutattak a Turisztikai Világszervezet (WTO) és a Kanadai Turisztikai Bizottság 2003-ban megjelent értékes kiadványában, melynek címe: **„Kooperáció és partnerkapcsolatok a turizmus területén: világméretű kilátások”**. Ez utóbbi kiadvány a turizmus területén létesített világméretű kooperáció 18 sikeres esetét sorolja fel, melyek mindegyike különös fontosságú a helyes gyakorlatok bemutatásának terén.

9. Az együttműködés támogatása európai szinten

9.1 Az újonnan kibővült Európa minden – különösen turisztikai – szempontból olyan dinamikus környezet, ahol számtalan változás zajlik, amely a kínálatra és a keresletre is kihat. A lisszaboni csúcstalálkozón az EU egy olyan stratégia mellett kötelezte el magát, melynek célkitűzése, hogy Európa az elkövetkezendő évek során a világ legversenyképesebb és legdinamikusabb tudásalapú gazdaságává váljék, amely képes a fenntartható gazdasági fejlődésre, több és jobb munkahely és nagyobb gazdasági összetartozás megteremtésére. Ahhoz, hogy ezt a nagyra törő célkitűzést el lehessen érni, szorosabb együttműködésre van szükség az intézmények között, valamint az állami és a magánszektorban egyaránt. A turizmus a múltban már megmutatta, hogy képes munkahelyeket és jólétet teremteni, és ezt a szerepét továbbra is tartania kell a jövőben a 25 tagú Európai Unióban, valamint a következő csatlakozási hullámok során is. Az EGSzB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy tanulmányozza egy **Európai Turisztikai Tanácsadó Testület** mint konkrét platform létrehozásának lehetőségét, amelyből kiindulva ki lehetne fejleszteni az európai szintű együttműködés elvét.

9.2 Ennek a Tanácsadó Testületnek az európai intézmények (az Európai Bizottság, a Parlament, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság és a Régiók Bizottsága), az Európai Ifjúsági Tanács és a tagállamok képviselői, továbbá a munkáltatók szervezetei és a szakszervezetek részéről egyenlő számú képviselő, valamint az európai fogyasztók, a környezetvédők, a fogyatékosok és a szociális turisztikai szervezetek és egyetemek képviselői, és a terület elismert szakértői lennének a tagjai.

9.3 Az Európai Turisztikai Tanácsadó Testület a turizmus múltbeli és jövőbeli fejlesztéseiről gyűjthetne és elemezhetne adatokat, az Európai Bizottság által kivitelezett támogatásra és részvételre adhatna javaslatokat, referenciakeretet biztosíthatna az együttműködéshez, amelyet az Unió egyéb, turizmussal kapcsolatos szektoraiban az érintett felek fejleszthetnének tovább, és megtervezhetné az Európai Turisztikai Fórum összehívását, valamint az itt megállapodott egyezmények nyomán követését.

9.4 Amennyiben ennek a javaslatnak az Európai Bizottság helyt ad, az EGSzB szívesen hozzájárul ahhoz, hogy a 2005-ös Európai Turisztikai Fórum idejére azt megvalósítsa.

10. Végső megjegyzések

10.1 A globalizáció és a specializáció korát éljük, amely arra kötelez bennünket, hogy újragondoljuk azokat a modelleket, amelyek a jelenlegi gazdasági, szociális, vidékfejlesztési és urbanizációs tevékenységünk alapszik. A turisztikai tevékenység sem mentes ettől a szükségszerűségtől és számos kihívást vet fel a szektor minden résztvevőjének a minőség, fenntarthatóság és versenyképesség szintjén.

10.2 Az a véleményünk, hogy csak a közsféra és a magán-szektor valamennyi szereplőjének alapvetően együttműködésre kész hozzáállásával lesz lehetséges szembenézni ezekkel a súlyos kihívásokkal, melyek egyébként minden emberi tevékenységet érintenek, de különösen a turizmusra nehezednek annak stratégiai fontossága, szolgáltatásainak személyeket közvetlenül érintő jellege, és kulturális cseréket közvetítő szerepe miatt.

10.3 Az állami és a magán-szektor közti együttműködés a turizmus minden pozitív intézkedésének egyre nélkülözhetetlenebb eleme. Az ebben az irányban történő előrelépést a legkülönbözőbb módokon kell támogatni és bátorítani, mert ez csak hozzájárulhat ahhoz, hogy a szektor céljai megvalósuljanak. Az összes résztvevőnek ebben a szellemben kell cselekednie, tekintettel azokra a fontos változásokra, amelyeknek részesei vagyunk a mai világban.

10.4 Az EGSzB továbbra is pozitívan ítéli meg az Európai Bizottságnak azt a kezdeményezését, hogy évente megrendezésre kerüljön az Európai Turisztikai Fórum, mint olyan platform, amelyen európai távlatokban, elsősorban a szektor gazda-

sági és szociális, közigazgatási és intézményi szereplőinek részvételével meg lehet határozni az együttműködés irányvonalait és kritériumait. A további elképzelés szerint ezeknek az Európai Unió tagállamainak, régióinak és önkormányzatainak ilyen irányú kezdeményezéseire, valamint a szektorok és a területi szintek egymás közti együttműködéséhez kell vezetniük.

10.5 Ami az EGSzB-t illeti, támogatja ezt az együttműködést a turisztikai szektoron belül, elősegíti a találkozót, a párbeszédet és a konszenzus létrejöttét a turizmus képviselői között, különösen a szektor gazdasági és szociális szereplői, az állami, regionális és helyi közigazgatás között, amelyből nem maradhatnak ki a fenntartható turizmusban érdekelt egységek és egyesületek sem: a fogyasztói és környezetvédelmi szervezetek. Hasonlóképpen az EGSzB továbbra is együttműködik a Turisztikai Világszervezettel (WTO) és a Szociális Turizmus Nemzetközi Irodájával (BITS). Az EGSzB ismételten felajánlja, hogy találkozóhelyet biztosít mindenki számára, aki személyhez fűződő jognak tekinti a turizmust, amelyet nemcsak ipari és gazdasági tevékenységnek kell tekinteni, hanem az ember és személyiségének önmegvalósítása, a kölcsönös megértés, az egymáshoz közeledés, és a népek közötti béke egyik tényezőjének.

10.6 Az EGSzB – éves nyilatkozat formájában – támogatni szándékozik a WTO által kezdeményezett Turisztikai Világnapot. Az idén az EGSzB ehhez az eseményhez és a 2004-ben Budapesten rendezendő Európai Turisztikai Fórumhoz ennek a véleménynek a formájában járult hozzá, amelyet úgy is tekinthetünk, mint „Sevillai Nyilatkozatot a turisztikai politikáról és a köz- és magánsféra közti együttműködésről”.

Brüsszel, 2004. szeptember 15.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Roger BRIESCH